

Hof Den Haag, 20 september 2007, Bonar v Svensson**OCTROOIRECHT****Uitvindingshoogte**

- [Dat juist de materialen, die meebrengen dat aan de genoemde drie aspecten is voldaan, dienen te worden gekozen, vloeit niet op een voor de hand liggende wijze voort uit de hiervoor besproken stand van de techniek.](#)

De vraag, waar het in deze procedure in wezen om gaat, is of het gezien de hiervoor onder 5, 7, 8 en 9 besproken stand van de techniek, voor een deskundige voor de hand lag om een draperbaar scherm volgens de aanhef van conclusie 1 uit te voeren met de maatregelen volgens de aspecten (i), (ii) en (iii). Deze vraag wordt door het hof ontkennend beantwoord. De deskundige, die de eigenschappen van het bekende LS-kasscherm of van de bekende schermdoeken van Bonar wil verbeteren in die zin, dat het scherm moeilijker te ontsteken en minder brandbaar is, zal zoeken naar materialen, die daaraan kunnen bijdragen (onder behoud van de voor kasschermen vereiste bestendigheid tegen UV-straling, voldoende dampdoorlatendheid en dergelijke). Dat juist de materialen, die meebrengen dat aan de genoemde drie aspecten is voldaan, dienen te worden gekozen, vloeit niet op een voor de hand liggende wijze voort uit de hiervoor besproken stand van de techniek. Het moge zo zijn dat de keuze voor een garen van vlamvertragend materiaal wellicht aan de deskundige wordt opgedrongen door het feit, dat dergelijke garens reeds eerder waren toegepast in kasschermen (van Trevira), maar niets in de stand van de techniek brengt de deskundige, naar het oordeel van het hof, op de gedachte om dergelijke garens te combineren met flexibele stroken van kunststof, die halogeen of fosfor bevatten. Weliswaar is op zichzelf bekend, dat kunststofmateriaal dat fluor bevat (PVDF SOLEF) in de vorm van een dunne laag kan worden vervaardigd, maar in de geciteerde literatuur is nergens een indicatie te vinden, dat dit materiaal ook in de vorm van stroken kan worden aangewend, die door middel van een haak- of weefproces en een garensysteem tot een draperbaar scherm kunnen worden gevormd. De door Bonar aangehaalde brochures betreffende PVDF SOLEF wijzen eerder in de richting van massieve constructies van het materiaal, terwijl daar waar de dunne-laag-vorm wordt genoemd, als voorbeeld alleen een samengestelde con-

structie van glasdoek met bekleding van PVDF SOLEF wordt gegeven. Ook de door Bonar geciteerde folder over TEDLAR PVF-folie (productie 17 in prima) noemt slechts dunne lagen als bescherming ("Type 50 applications exist where deep drawn parts require surface protection ... " en "The weather resistance, inertness and toughness characteristics suggest broad use as a finish ... ") en derhalve aangebracht op een ondergrond. Van een strookvorm, die met een haak- of weefproces en een garensysteem kan worden gecombineerd, wordt niet gesproken.

- [Bij het vorenstaande komt nog, dat de stand van de techniek evenmin aanwijzingen bevat, die de deskundige zouden kunnen doen besluiten, dat het lamijnen van licht en/of warmte reflecterende foliestroken met flexibele stroken van kunststof, die halogeen of fosfor bevatten \(aspect \(ii\)\), mogelijk is.](#)

Daaraan doet niet af, dat bij het bekende LS-scherm reeds aluminium stroken gelamineerd met kunststof stroken, werden toegepast. Dit alles bijeengenomen maakt, dat de keuze voor de maatregelen volgens de bovengenoemde drie aspecten (i), (ii) en (iii) bij een draperbaar scherm volgens de aanhef van conclusie 1, naar het oordeel van het hof, op een uitvinding berust.

- [Indicatie is tevens tijdsverloop](#)

Een indicatie dat het voor een deskundige niet voor de hand lag om, uitgaande van de hiervoor genoemde stand van de techniek, te komen tot een draperbaar scherm met de maatregelen volgens de aspecten (i), (ii) en (iii), is, naar het oordeel van het hof, voorts nog gelegen in het feit, dat de LS kasschermen reeds dateren van het midden van de jaren tachtig (de publicatiedatum van EP 0 109951 A1 is 30 mei 1984), dat Bonar haar schermen in het begin van de jaren negentig reeds op de markt bracht, dat Trevira-garens reeds in 1986 in brandvertragende kasschermen werden toegepast en dat PVDF SOLEF reeds in 1990 bekend was. Niettemin heeft noch Bonar, noch LSI in dit alles aanleiding gezien om het draperbare scherm volgens het octrooi te construeren, zulks hoewel kennelijk behoefte bestond aan brandvertragende kasschermen, getuige de door beide partijen in het geding gebrachte publicaties (bijvoorbeeld het door Bonar als productie in prima overgelegde artikel uit 1986 "Opnieuw grote schade op bedrijf met dubbel scherm"). Kennelijk eerst in 1993 is LSI erin geslaagd het geïmproviseerde scherm te ontwerpen en daarvoor octrooi aan te vragen (prioriteitsdata van EP 0 696 884 zijn 6 april 1993 en 21 oktober 1993 - vide Bonar's productie 1 in prima)

Vindplaatsen: [Boek9](#); BIE 2009, nr. 12, p. 37

Hof Den Haag, 20 september 2007

(J.C. Fasseur-van Santen, C.J. Verduyn en S.U. Ottevangers)

Uitspraak: 20 september 2007

Rolnummer: 06150

Rolnr. rechtbank: 04/1220

HET GERECHTSHOF TE 's-GRAVENHAGE, vijfde civiele kamer, heeft het

volgende arrest gewezen in de zaak van de rechtspersoon naar vreemd recht BONAR TECHNICAL FABRICS N.V., gevestigd te Zele, België, appellante, geïntimeerde in het incidenteel appèl, hierna te noemen: Bonar, procureur: mr P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt, advocaat: mr P.L. Reeskamp te Amsterdam, tegen LUDVIG SVENSSON INTERNATIONAL B.V., gevestigd te Hellevoetsluis, geïntimeerde, appellante in het incidenteel appèl, hierna te noemen: LSI, procureur: mr H.J.A. Knijff, advocaat: [mr G. Kuipers](#) te Amsterdam.

Het geding

Bij exploit van 19 december 2005 is Sonar in hoger beroep gekomen van het [vonnis van 9 november 2005 door de rechtbank 's-Gravenhage](#) gewezen tussen partijen. Bij memorie van grieven heeft Bonar vijf grieven tegen het vonnis aangevoerd, die door LSI bij memorie van antwoord zijn bestreden. Van haar kant heeft LSI onder aanvoering van drie grieven incidenteel geappelleerd tegen het vonnis. Bonar heeft die grieven bestreden. Partijen hebben hun standpunten vervolgens doen bepleiten door hun voornoemde advocaten aan de hand van pleitnotities, waarbij door LSI producties zijn overgelegd. Daarna hebben partijen hun processtukken, waaronder de pleitnotities, overgelegd en arrest gevraagd. Vervolgens is ten verzoeken van de procureur van Bonar een viertal staalkaarten ter griffie van het hof gedeponneerd.

Beoordeling van het hoger beroep

1. Het hof zal uitgaan van de volgende feiten.

a, LSI is houdster van het [Europese octrooi 0.696.884 B1](#), dat is verleend op een aanvraag d.d. 29 maart 1994 met prioriteitsdata 6 april 1993 en 21 oktober 1993, voor een Flame-retardant, long-time UV-stabilized drapable screen, hierna: het octrooi. De vermelding van de verlening van het octrooi is gepubliceerd op 16 juni 1999, De eerste conclusie van het octrooi luidt als volgt:

1, A difficult to ignite, long-time UV-stabilized drapable screen for shading and energy saving, particularly for greenhouses, and of the kind comprising flexible strips with a thickness less than 100 urn, which by means of a crochet or weave process and a yam system term a continuous product, where the strips constitute at least a part of the surface of the product, and at which at least some of the strips constitute of light and/or heat reflecting foil strips, e.g. a low emitting metal foil, Preferably an a foil, characterized in, that the strips consist of a halogen or phosphorus bearing plastic film, and at least some of the light and/or heat reflecting foil strips are laminated with said strips, and that the yam system, at least partly, consists of a flame-retardant material, e.g. a modacrylic or polyester or a mixture of these,

Het octrooi is onder meer verleend voor Nederland, De vertaling in het Nederlands is tijdig ingediend, De vertaling van conclusie 1 luidt

1, Moeilijk te ontsteken drapeerbaar scherm met een langdurige UVstabilisatie voor het geven van schaduw en het besparen aan energie, in het bijzonder voor kassen, en van het type dat bestaat uit flexibele stroken met een dikte van minder dan 100pm, die door middel van een haak- of weefproces en een garensysteem een continu product vormen, Rolnummer 06/50 3 waarbij de stroken althans een deel van het oppervlak van het product vormen, en waarbij tenminste enkele van de stroken bestaan uit licht en/ot warmte reflecterende foeliestroken, bijvoorbeeld een gering emitterende metaalfoelie, bij voorkeur een aluminiumfoelie, met het kenmerk, dat de stroken bestaan uit een kunststoffoelie die halogeen of fosfor bevat, en ten minste enkele van de licht en/ot warmte reflecterende foeliestroken zijn gelamineerd met genoemde stroken en dat het garensysteem, althans ten dele, bestaat uit een vlamvertrengend materiaal, bijvoorbeeld een modacrylaat ofpolyester ofeen mengsel daarvan.

2. In dit geding staat de vraag centraal of het (Nederlandse deel van het) octrooi dient te worden vernietigd wegens een door Sonar gesteld en door LSI bestreden gebrek aan inventiviteit (het niet voldoen aan de in artikel 52, lid 1 Europees Octrooiverdrag gestelde eis van "op uitvinderswerkzaamheid berusten"). Hieromtrent overweegt het hof als volgt

3. Ingevolge artikel 56 EOV wordt een uitvinding als het resultaat van uitvinderswerkzaamheid aangemerkt, indien zij voor een deskundige niet op een voor de hand liggende wijze voortvloeit uit de stand van de techniek. Artikel 54, lid 2 EOV, jo. artikel 56 EOV leert, dat de stand van de techniek voor de beoordeling van de inventiviteit wordt gevormd door al hetgeen vóór de datum van indiening van de Europese octrooiaanvraag op enigerlei wijze openbaar toegankelijk is gemaakt

4. In het octrooi wordt in de inleiding uiteengezet, dat een bekend drapeerbaar scherm bestaat uit dunne flexibele stroken, die door een haak- of weefproces een continu geheel vormen. De stroken vormen tenminste een deel van het oppervlak van het scherm en tenminste enkele van de stroken bestaan uit licht en/of warmte reflecterende stroken. Een dergelijk drapeerbaar scherm wordt, aldus het octrooi (Nederlandse vertaling, blz.1, regel 30) beschreven in [EP 0.109.951](#) (een afschrift van EP 0.109.951 A1 is door Bonar overgelegd als productie 26). Blijkens genoemde publicatie kan op de stroken een metallisatie zijn voorzien.

5. In eerste aanleg is door LSI onweersproken gesteld, dat de door Bonar bij eis genoemde LS kasschermen de uitvinding volgens EP 0.109.951 belichamen en dat bij die schermen de flexibele stroken zijn gelamineerd met aluminium folie. Tevens is door LSI aangegeven dat de door Sonar voor de datum van indiening van de Europese octrooiaanvraag reeds geproduceerde schermen E-AL P 55 en E-AL P 77 bestaan uit flexibele kunststofstroken, al dan niet van aluminium voorzien, met een garensysteem daartussen.

6. Uit het vorenstaande leidt het hof af dat een draperbaar scherm als omschreven in de aanhef van conclusie 1 van het octrooi, dat wil zeggen de omschrijving voortgaand aan de woorden "met het kenmerk", afgezien van het vereiste "moeilijk te ontsteken", tot de stand van de techniek behoort. Het draperbare scherm volgens conclusie 1 van het octrooi verschilt in een aantal opzichten van dit bekende scherm, te weten:

(i) de flexibele stroken bestaan uit een dunne laag van kunststof ("plastic film"), die halogeen of fosfor bevat; (ii) tenminste enkele van de licht sn/of warmte reflecterende foeliestroken zijn gelamineerd met de stroken bedoeld onder (i);

(iii) het garensysteem bestaat tenminste gedeeltelijk uit een vlamvertragend materiaal (bijvoorbeeld een modacrylaat of polyester of een mengsel daarvan).

Doordat voldaan is aan de eisen onder (i), (ii) en (iii) is het draperbare scherm volgens conclusie 1 een moeilijk te ontsteken scherm.

7. Met betrekking tot het aspect (i) overweegt het hof, dat blijkens de uit 1990 daterende en derhalve tot de stand der techniek behorende brochure "Le polyfluorure de vinylidène de Solvay" (kopie van een gedeelte is door Sonar als productie 4 in prima in het geding gebracht, een volledige kopie is op verzoek van het hof na pleidooi door Sonar aan het hof gezonden) het materiaal PVDF SOLEF een kunststofmateriaal is, dat fluor (een halogeen) bevat. Het materiaal heeft een groot aantal verschillende eigenschappen en is onder meer bestand tegen ultraviolette straling en is onbrandbaar (vg!. blz. 4 "Une conjugaison de propriétés remarquables"). Vele toepassingen worden vermeld, in het bijzonder ook wordt het materiaal gebruikt voor min of meer massieve voorwerpen (vg!. biz. 42 "Le moulage de pièces massives"). Het materiaal kan voorts worden vervaardigd in de vorm van een dunne laag met een dikte van 5 tot 150µm (vg!. blz. 40 "Les films minces"). Uit de folder "New Facts 81" van Solvay (productie 3 in prima van Sonar) is bekend, dat een dunne laag van PVDF SOLEF deel uitmaakt van een dakbedekking, die verder glasdoek bevat ("avec une tisse de verre").

8. Met betrekking tot aspect (ii) wordt overwogen, dat de bekende, hiervoor onder 5. genoemde LS-kasdoeken van LSI, kunststofstroken bevatten, waarvan tenminste een aantal zijn gelamineerd met stroken van aluminium. Ook de aldaar genoemde schermdoeken van Bonar omvatten stroken van kunststof, op tenminste een deel waarvan aluminium is aangebracht.

9. Met betrekking tot het aspect (iii) overweegt het hof, dat uit de door Bonar in eerste aanleg overgelegde producties 18, 19 en 20 blijkt, dat het tot de stand van de techniek behorende garen Trevira uit polyester bestaat en brandvertragend is. Bekend is dat van het garen Trevira gordijnen en meubeltextiel kunnen worden vervaardigd en voorts dat de Franse firma Notex tenminste reeds in 1986 onder de aanduiding NX01/F een brandvertragend kasscherm van 90% Trevira en 10% polyester in de handel heeft gebracht.

10. De vraag, waar het in deze procedure in wezen om gaat, is of het gezien de hiervoor onder 5, 7, 8 en 9 be-

sproken stand van de techniek, voor een deskundige voor de hand lag om een draperbaar scherm volgens de aanhef van conclusie 1 uit te voeren met de maatregelen volgens de aspecten (i), (ii) en (iii). Deze vraag wordt door het hof ontkennend beantwoord. De deskundige, die de eigenschappen van het bekende LS-kasscherm of van de bekende schermdoeken van Bonar wil verbeteren in die zin, dat het scherm moeilijker te ontsteken en minder brandbaar is, zal zoeken naar materialen, die daaraan kunnen bijdragen (onder behoud van de voor kasschermen vereiste bestendigheid tegen UV-straling, voldoende dampdoorlatendheid en dergelijke). Dat juist de materialen, die meebrengen dat aan de genoemde drie aspecten is voldaan, dienen te worden gekozen, vloeit niet op een voor de hand liggende wijze voort uit de hiervoor besproken stand van de techniek. Het moge zo zijn dat de keuze voor een garen van vlamvertragend materiaal wellicht aan de deskundige wordt opgedrongen door het feit, dat dergelijke garens reeds eerder waren toegepast in kasschermen (van Trevira), maar niets in de stand van de techniek brengt de deskundige, naar het oordeel van het hof, op de gedachte om dergelijke garens te combineren met flexibele stroken van kunststof, die halogeen of fosfor bevatten. Weliswaar is op zichzelf bekend, dat kunststofmateriaal dat fluor bevat (PVDF SOLEF) in de vorm van een dunne laag kan worden vervaardigd, maar in de geciteerde literatuur is nergens een indicatie te vinden, dat dit materiaal ook in de vorm van stroken kan worden aangewend, die door middel van een haak- of weefproces en een garensysteem tot een draperbaar scherm kunnen worden gevormd. De door Bonar aangehaalde brochures betreffende PVDF SOLEF wijzen eerder in de richting van massieve constructies van het materiaal, terwijl daar waar de dunne-laag-vorm wordt genoemd, als voorbeeld alleen een samengestelde constructie van glasdoek met bekleding van PVDF SOLEF wordt gegeven. Ook de door Bonar geciteerde folder over TEDLAR PVF-folie (productie 17 in prima) noemt slechts dunne lagen als bescherming ("Type 50 applications exist where deep drawn parts require surface protection ... " en "The weather resistance, inertness and toughness characteristics suggest broad use as a finish ... ") en derhalve aangebracht op een ondergrond. Van een strokvorm, die met een haak- of weefproces en een garensysteem kan worden gecombineerd, wordt niet gesproken.

11. Bij het vorenstaande komt nog, dat de stand van de techniek evenmin aanwijzingen bevat, die de deskundige zouden kunnen doen besluiten, dat het lamineren van licht en/of warmte reflecterende foeliestroken met flexibele stroken van kunststof, die halogeen of fosfor bevatten (aspect (ii)), mogelijk is. Daaraan doet niet af, dat bij het bekende LS-scherm reeds aluminium stroken gelamineerd met kunststof stroken, werden toegepast. Dit alles bijeengenomen maakt, dat de keuze voor de maatregelen volgens de bovengenoemde drie aspecten (i), (ii) en (iii) bij een draperbaar scherm volgens de aanhef van conclusie 1, naar het oordeel van het hof, op een uitvinding berust.

12. Een indicatie dat het voor een deskundige niet voor de hand lag om, uitgaande van de hiervoor genoemde stand van de techniek, te komen tot een drapeerbaar scherm met de maatregelen volgens de aspecten (i), (ii) en (iii), is, naar het oordeel van het hof, voorts nog gelegen in het feit, dat de LS kasschermen reeds dateren van het midden van de jaren tachtig (de publicatiedatum van EP 0 109951 A1 is 30 mei 1984), dat Bonar haar schermen in het begin van de jaren negentig reeds op de markt bracht, dat Trevira-garens reeds in 1986 in brandvertragende kasschermen werden toegepast en dat PVDF SOLEF reeds in 1990 bekend was. Niettemin heeft! noch Bonar, noch LSI in dit alles aanleiding gezien om het drapeerbare scherm volgens het octrooi te construeren, zulks hoewel kennelijk behoefte bestond aan brandvertragende kasschermen, getuige de door beide partijen in het geding gebrachte publicaties (bijvoorbeeld het door Bonar als productie oin prima overgelegde artikel uit 1986 "Opnieuw grote schade op bedrijf met dubbel scherm"). Kennelijk eerst in 1993 is LSI erin geslaagd het geöctrooieerde scherm te ontwerpen en daarvoor octrooi aan te vragen (prioriteitsdata van EP 0 696 884 zijn 6 april 1993 en 21 oktober 1993 - vide Bonar's productie 1 in prima).

13. Slotsom van het vorenstaande is dat de vordering van Bonar tot vernietiging van het octrooi van LSI afgewezen dient te worden en dat de grieven in het principale beroep falen, wat er ook zij van de overwegingen van de rechtbank. In het principale beroep zal het vonnis mitsdien worden bekrachtigd en Bonar als na te melden worden veroordeeld in de kosten aan de zijde van LSI gevallen.

14. In het incidentele beroep heeft LSI geklaagd over een aantal overwegingen van de rechtbank. Nu het hof heeft geoordeeld dat het octrooi van LSI niet vernietigd wordt en dat het vonnis dient te worden bekrachtigd, wat er ook zij van de overwegingen van de rechtbank, heeft LSI geen belang bij behandeling van haar grieven. Het incidentele beroep zal mitsdien worden verworpen. De kosten in het incidenteel appel zullen worden gecompenseerd. Het door LSI aangeboden bewijs wordt als niet ter zake doende gepasseerd. Voor benoeming van een deskundige is evenmin plaats, nu het hof geen nadere informatie behoeft.

Beslissing

Het hof:

in het principale beroep

-bekrachtigt het vonnis waarvan beroep;
-verwijst Bonar in de kosten van het principaal appel, tot aan deze uitspraak aan de zijde van LSI begroot op €2.973,-;

in het incidentele beroep

-verwerpt het beroep;
- compenseert de kosten van het incidenteel appel, des dat ieder der partijen de eigen draagt

Dit arrest is gewezen door rnr. J.C. Fasseur-van Santen, C.J. Verduyn en S.U. Ottevangers en is uitgesproken ter openbare terechtzitting van 20 september 2007 in aanwezigheid van de griffier.